

DEVLET TİYATROLARINDA GEÇEN AY

Nevzat Gözyağın

Ankara'daki sahneler geçen ay diğer kentlerden gelen misafir oyunlara sadece bir hafta içinde perdelerini açtı. Antalya Devlet Tiyatrosu, W. Shakespeare'in *Windsor'un Şen Kadınları*'nı Küçük Tiyatro'da sergiledi. Oyunu dilimize kazandıran Haldun Dormen'di. Oyunun yönetmenliğini, Kesimi Kaygısız üstlenmişti. Yine aynı yazarın kaleme aldığı, Bülent Bozkurt'un çevirdiği ve Özgür Avcı'nın yönetmenliğini yaptığı *Yanlışlıklar Komedyası*; Şinasi Sahnesi'nde Van DT oyunu olarak gerçekleştirildi. Albert Camus'nun *Yanlışlık* başlıklı eserini Türkçeye kazandıran Ayberk Erkay'dı, oyunu yöneten ise Telat Yurtseven'di ve oyuna Altındağ Tiyatrosu ev sahipliği yaptı. Trabzon DT ise August Strindberg'in *Baba* adlı oyununu İrfan Şahinbaş Sahnesi'nde oynadı. Eseri, ünlü tiyatro yazarımız A. Turan Oflazoğlu dilimize kazandırmıştı. Yönetmen ise Bilge Emin'di. İzmir DT katkısını yine A. Turan Oflazoğlu'nun çevirip Bozkurt Güvenç'in yönettiği Federico Garcia Lorca'nın *Kanlı Düşün*'ünü Cüneyt Gökçer Sahnesi'nde seyircilere sundu. İstanbul DT, iki oyunla Ankara'da idi. Anton Çehov'un *Aziz Dostum Çehov* başlıklı oyununu çeviren Yılmaz Gruda'ydı, yönetmen ise Zafer Algöz... Oyun, Stüdyo Sahne'de izleyenlerle buluştu. Diğer oyun yine W. Shakespeare imzasını taşıyordu. Nurettin Sevin'in Türkçeleştirdiği oyunu yöneten Yücel Erten'di ve *Hırçın Kız* oyunu Akün Sahnesi'ndeydi.

Ankara böylesine yoğun bir tiyatro şenliğine ev sahipliği yapmaktan bir hayli memnun... Bu bir haftanın dışında kalan haftalarda Ankara Devlet Tiyatrolarının kendi oyunları da hemen her gün kapalı gişe oyunlarla tiyatro severlere

unutulmaz saatler yaşattı. Konuk tiyatrolar kısa bir süre kaldıkları için onların oyunları hakkında fazla bir şey söylemem mümkün değil. Ancak Ankara Devlet Tiyatrolarının kendi oyunlarından bazıları hakkında bilgi vermek istiyorum.

HÜZZAM

Bu oyun geçen yıllardan beri sahnelerimizden Oda Tiyatrosu'nun vazgeçilmez eserlerinden biri idi. Güner Sümer'in kaleme aldığı oyunu Olcay Poyraz yönetiyor. İki perdelik oyunu tek başına götüren Mahpeyker rolündeki Maral Üner'e oyun sırasında çok farklı sesler eşlik ediyordu. Eski İstanbul yaşantısında önemli yerlere sahip olan varlıklı ailelerin imparatorluk yıkıldıktan sonra içine düştükleri sıkıntılı yıllar, her iki dönemi yaşayan kahramanlar, olaylar dizisi, bizim edebiyatçılarımızın da yer yer işlediği konulardandır. Eski dönemin bir paşasının torunu olan Mahpeyker; bir yandan bütün toplumun geçirdiği değişimi ve beliren yoksulluğu vurgularken diğer yandan da yeni dönemdeki değişikliklere ayak uyduramayan, hatta uydurmamak için direnmeye çalışan bir kadındır. Eski dönemin anılarını yaşarken ince, zarif, nazlı bir genç kız kimliğine bürünür ama aynı hanım, içinde yaşadığı yeni dönemde ise bambaşka bir karakter olup çıkar. Yer yer kabalaşır, küfür bile eder ve saldırganlaşmaya da başlar.

Yazar, onun şahsında hem geçmişi hem de geleceği sorgular ve geçmişte yaşananların gelecek için birçok donanımı da beraberinde getirdiğinin altını çizer. Mahpeyker'in duyguları ve düşünceleri sahnede birtakım seslerle, sözlerle seyirciye iletilir. Telefon santralinde görevli Mahpeyker'e bantlardan gelen sesler, projeksiyonla aktarılan görüntüler, telefon konuşmaları önemli ölçüde yardımcı olmaktadır.

Oyunun Oda Tiyatrosu gibi küçücük bir sahnede gerçekleşmesindeki dekorlar Ethem Özbara'ya ait. Giysi, Yıldız Köse imzası taşıyor. Işık tasarımı ise Mehmet Yaşayan'ın... Alaturka musikimizin hüzzün dolu notalarını taşıyan hüzzam makamının melodisini de dinlerken insan, ister istemez düşkün durumda bulunan Mahpeyker'e hak veriyor.

RADYO-YU HÜMAYUN

Çok değişik bir düşüncenin ortaya çıkardığı bu oyunu Özlem Lale kaleme almış, yönetmeni ise İlham Yazar... İnsanoğlunun yüzlerce yıldan beri engelleyemediği ölüm karşısında da severek yaşadığı şen saatlerde de tavrı bir süre sonra değişir ve hayat normal akışına kavuşur. Bir vakitler müthiş bir gösterinin içinde şaşaa ile yaşarken birden içine düştüğü duruma isyan eden talihsiz kişiler, bu sıkıntılı durumdan kurtulmak isterler. Osmanlı'nın son dönemlerinde padişah tarafından görevinden alınan paşa babanın arkasından maddi bakımdan güçsüz kalan iki kardeş, Hayri ile Hayrünisa, nasıl geçineceklerini düşünürken ve planlar yaparken karşılaştıkları Mehmet ile Kenan'ın yardımlarıyla konağın çöküşünü engellemeye çalışırlar. Kendilerine yardım eden Kalfa Efser ise görmüş geçirmiş bir kadındır. Çok sıkı bir otorite olan paşa dayılarının yanında yaşamak zorunda kalan Mehmet ve Kenan, bir radyo yapmanın ve padişah tarafından kurulacak bir Radyo Nezaretinin başına geçmeyi hayal ederler. Ancak yeterli paraları yoktur ve paşa dayı da destek vermemektedir. Tek çare vardır: Tefeci Moşe Efendi'den borç para almak. Ancak bunun için de Efser'in yardımı imdada yetişir. Paşa dayının vaktiyle haksız yere iktisap ettiği mallarla ilgili açığı yakalayan Efser; ne yapar yapar, paşanın zaafını kullanıp paraları alır. Radyo, Mehmet tarafından imal edilir ve ilk denemesi de başarılı olur. Tefeciden alınan borç ödenir, arada birbir-

lerine âşık olanlar muratlarına ererler. Ancak Radyo Nezareti işi de suya düşer...

Bu iki perdelik oyunu sürükleyenler, çok hareketli rolleriyle iki anlatıcı hanım Pelin Şahin ve Elif Çetinel'dir. Oyunda asıl rolleri paylaşan söz konusu beş kişi de, bu coşkuya, hareketliliğe ayak uydurmakta gecikmezler.

Akün Sahneleri'ndeki oyunda Ali Müfit Paşa rolündeki Ali Fuat Davutoğlu, herkese üstten bakar; sahnedeki konumuyla da bunu pekiştirir. Dekor, bu bakımdan bir hayli başarılıdır, hatta deniz kıyısındaki sandal sefası bile güzel bir şekilde gerçekleştirilir. Hakan Dünder dekorların sahibi; kostümlere de Çevren Sarayoğlu imza atmış. Mehmet rolünde Serdar Kayaokay, kardeşi Kenan rolünde Tolga Tekin, Hayri rolünde Ahmet Burak Bacınoğlu ve kız kardeşi rolünde Feray Darıcı seyircilere zevkli dakikalar yaşıyor; üzerlerindeki ilginin hiç eksilmeden sürüp gitmesini sağlıyorlar. Efser Kalfa'da Şirin Giobbi ise takım ruhunu yaşatanlardan biri...

Diğer oyuncular da piyesin başarılı olması için gayret gösteriyorlar. Sahnenin ortasındaki çıkma kat üzerinde sanatlarını icra eden saz takımı da yerine göre bu coşkuyu tamamlıyor.

Oyuna emeği geçenlerin hepsini kutluyorum. Ankara seyircisi böylece güzel bir temsili seyretmiş oluyor. Ancak piyesin gelecek aylarda tekrar sahnelenip sahnelenmeyeceğini bilemiyorum.

Yine gündeme gelirse, programa alınır sa mutlaka görülmesi gerektiğini düşünüyorum ve salık veriyorum.

EYVAH NADİR

Türk dilinin renkli anlatımlarını, farklı anlamlara gelen sözlerini mizahi bir üslup içinde anlatan; üstelik bunu yer yer doğmaca ibarelerle, deyimlerle süsleyen meddahlar ve onların hikâyelerinin tarihi ta Fatih Sultan Mehmet zamanına

kadar gider. O yıllardan başlayarak bu türü canlandırıp yaşatanlara “kıssahan” adı verilmiştir. Özellikle 17. yüzyılda Evliya Çelebi’nin *Seyahatname* eserinin İstanbul’u anlattığı birinci cildinde o günkü kıssahanlar hakkında geniş bilgi vermiştir.

Meddah hikâyeleri; bir kişi tarafından anlatılan, hikâyenin özelliklerine göre giysi ve mekân değişikliği yapılan, hayali olaylardan yahut seyircilerin yaşadıkları olaylardan esinlenerek oluşturulan metinlerdir. Meddah, anlatacağı konuların kaynağını; halk masallarından, efsanelerinden, yazma hikâye kitaplarından seçmiştir. Genellikle erkeklerin bulunduğu kahvehanelerde çevresine toplanan insanların hoşlanacağı, eğlendirici komik figürlerin hareketleriyle bezediği olaylar dizisi sayesinde üzerindeki ilginin hiç aksamamasını sağlar.

Son örneklerini sergileyen meddahlar arasında Kel Hasan Efendi, İsmail Düm-büllü, Münir Özkul, Ferhan Şensoy ile Rasim Öztekin’i sayabiliriz.

Eyyah Nadir, işte bu meddahlık geleneğinin son halkasını ortaya koyan bir eser. Cermodern Sahnesi’ndeki bu bir

perdelik oyunu Ahmet Metin Önal yazmış. Oyunun yönetmeni Ali Meriç.

Çok sade ve derli toplu görünen dekor tasarımı, Seyhan Kırca’ya; ışık tasarımı, Osman Uzgören’e ait. Meddah rolündeki Koray Karaca; anlattığı hikâyelere uygun olarak seçtiği kıyafetlerle anlatıyı rahat ve başarılı bir şekilde seyirciye aktarıyor, hatta yaşıyor. Hatta bu kıyafetler arasındaki kadın görüntüsü bile seyirciyi şaşırtmıyor. Seyirci ile çok yakın bir bağlantı kurması için zaman zaman onların, özellikle de sahnenin hemen önündeki birinci sırada oturan seyircilerin oyuna katılmasına çaba harcıyor. Burada oyunu seyredirken hatırladığım sahneler; ünlü İtalyan piyes yazarı Luigi Pirandello’nun *Altı Şahıs Yazarını Arıyor* oyununda sık sık seyirciye danışması, oyunda onlarla rol paylaşımına gitmesi ve seyirciyi yönlendirmesi oldu.

UNESCO’nun 2008 yılında ‘Meddahlık Geleneği’ni, ‘İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi’ne alması, bu güzel oyunun ve meddahlık geleneğinin yaşatılması bakımından ayrı bir önem taşıyor; özellikle gençlerimize salık veririm.